

Dansk Initiativ for Etisk Handel
Bredgade 26, 2. sal
Postboks 9042
DK- 1022 København K
Tel. +45 9942 1453
info@dieh.dk
www.dieh.dk

Foto: Anne Sofie Fischer

HÅNDTERING AF BØRNEARBEJDE I GLOBALE LEVERANDØRKÆDER

HVORFOR FOKUS PÅ BØRNEARBEJDE?

Mere end 215 millioner børn i verden er fanget i børnearbejde. Det svarer til ca. hvert syvende barn i verden. Ud af disse er 115 millioner børn udsat for farligt arbejde. Børn repræsenterer fremtiden i ethvert samfund eller land. Enhver skade gjort mod børn er en skade gjort mod samfundets fremtid. Etisk adfærd indebærer derfor beskyttelse af alle barnets rettigheder.

Status på verdens arbejdende børn

Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) har lavet en undersøgelse af tilstanden blandt verdens børn:

- **Børn i beskæftigelse: 360 mio.**
Denne gruppe dækker over børn i alderen 5-17 år, der udfører en eller anden form for arbejde, hvoraf noget er tilladt i henhold til ILO-konventionerne og national lov. Børn i beskæftigelse dækker alle typer arbejde fra let tilladt arbejde til ulovligt børnearbejde og de værste former for børnearbejde.
- **Børnearbejdere: 215 mio.**
Denne gruppe, der dækker ca. 70 % af alle 'Børn i beskæftigelse', er klassificeret som børnearbejdere fordi de enten er under aldersgrænsen for arbejde eller over denne alder og engageret i arbejde, der udgør en trussel for deres sundhed, sikkerhed eller moral, eller er omfattet af betingelser for tvangsarbejde.
- **Børn i farligt arbejde: 115 mio.**
Dette bruges ofte som en måde at vurdere udbredelsen af børn ansat i "de værste former for børnearbejde", som er ulovlige og skal standses øjeblikkeligt.

Kilde: 'Accelerating action against child labour', Global report ILO 2010

HVAD ER BØRNEARBEJDE?

Børnearbejde er per definition ulovligt. Det er arbejdets karakter og/eller måden hvorpå det udføres, der skader, misbruger og udnytter barnet og fratager det muligheden for en uddannelse. Men ikke alt arbejde udført af børn bør klassificeres som børnearbejde, der skal afskaffes. Det er vigtigt at skelne børnearbejde fra lovligt arbejde, der gavner børn og unges overordnede livssituation. Dog skal børns lovlige arbejde ikke forekomme på bekostning af deres øvrige rettigheder, inklusiv retten til uddannelse eller retten til afslapning og leg.

Børnearbejde skader ikke blot børns fysiske og mentale udvikling og berøver dem deres barn-dom men berøver dem også en uddannelse og adskiller dem i visse tilfælde fra deres familier. Børn uden uddannelse vil sandsynligvis vokse op som analfabeter og mangle de nødvendige færdigheder til at erhverve et job, der kan understøtte deres fremtidige familier. De vil derfor ikke være i stand til at bidrage til fattigdomsbekæmpelse og udvikling af en kvalificeret arbejdsstyrke i udviklingslandet.

De vigtigste konventioner om børnearbejde

FN's Konvention om Barnets Rettigheder (artikel 32)

Børn må ikke udnyttes økonomisk, og de må ikke udføre arbejde, som kan være farligt, forhindre dem i at få en uddannelse eller skade deres sundhed eller fysiske, mentale, åndelige, moralske eller sociale udvikling. Stater skal lovgive om mindstealder for ansættelse, arbejdstider og arbejdsvilkår samt om straf for at overtræde denne artikel.

ILO Konvention nr. 138: Mindstealder for adgang til beskæftigelse

Staterne skal fastsætte mindstealder for adgang til beskæftigelse. Mindstealderen må ikke sættes lavere end den alder, hvor børn slutter grundskolen, og den må aldrig sættes lavere end 15 år for fuldtidsbeskæftigelse og 13 år for lettere deltidsarbejde.

ILO Konvention nr. 182: De værste former for børnearbejde

Landene skal gribe ind over for de værste former for børnearbejde, og der bør gribes ind omgående. De værste former er: Slaveri, gældsslaveri, tvangsarbejde, trafficking, prostitution, illegale aktiviteter og arbejde, som "bringer børns helbred, sikkerhed og moral i fare". Staterne skal udarbejde en liste over, hvilke typer job dette indbefatter.

VIRKSOMHEDERS ANSVAR

ILO Konvention nr. 182 om de "Værste former for børnearbejde" og ILO Konvention nr. 138 om "Mindstealder for adgang til beskæftigelse" samt FN's Konvention om Barnets Rettigheder udgør rammen for al national lov om børn i beskæftigelse. Disse konventioner er primært rettet mod stater, men forpligtelserne kan ikke opfyldes, hvis ikke virksomheder og andre aktører respekterer den internationale lovgivning. Virksomheder er moralsk og etisk forpligtede til at respektere disse konventioner.

ILOs kernekonventioner er omsat til principper af FN Global Compact, som virksomheder kan bekendtgøre sig til. FN Global Compact tilskynder virksomheder til at støtte op omkring disse principper og agere inden for deres indflydelsessfære. Virksomheder er ansvarlige for at skabe opmærksomhed om og bidrage aktivt til afskaffelse af børnearbejde. Leverandørkæden er inden for virksomheders indflydelsessfære.

HVAD BØR VIRKSOMHEDER GØRE?

DIEH anbefaler virksomheder at skabe opmærksomhed og opnå viden om årsagerne til og konsekvenserne af børnearbejde som led i deres indsats for at afskaffe børnearbejde. Dette indebærer at identificere problemstillingerne og vurdere risiciene for, hvorvidt børnearbejde er et problem for virksomheden. FN Global Compact

fremhæver vigtigheden af, at virksomheder er opmærksomme på, at børnearbejde ikke kun eksisterer i udviklingslandene, men også findes mindre synligt i de industrialiserede lande, hvor det eksempelvis forekommer blandt visse immigrerede befolkningsgrupper.

DIEH OG BØRNEARBEJDE

Børnearbejde er et af de centrale fokusområder i Dansk Initiativ for Etisk Handel, DIEH. Arbejdet med etisk handel i DIEH tager udgangspunkt i DIEH Retningslinjer for Etisk Handel og er baseret på FN og ILO konventioner og retningslinjer herunder bestemmelserne på børnearbejde.

DIEH forsøger gennem dialog og samarbejde mellem sine medlemmer, som repræsenterer fagbevægelsen, folkelige organisationer, erhvervsorganisationer, virksomheder og offentlige instanser, at identificere og fremme god praksis og finde praktiske løsninger på etiske dilemmaer, herunder børnearbejde. DIEHs medlemmer har således delt deres viden om børnear-

bejde og dets egentlige årsager. Gennem denne dialog har man opnået en fælles forståelse af de udfordringer og dilemmaer, som virksomheder står over for ved håndtering af børnearbejde i deres leverandørkæder og er nået til enighed om anbefalede tiltag.

DIEH lancerede i 2010, som resultat af dette arbejde et briefing paper, position og anbefalinger til vejledning af sine virksomhedsmedlemmer i håndtering af børnearbejde i deres leverandørkæder. I tråd med ILOs og FN Global Compact's anbefalinger, indebærer DIEHs anbefalede tiltag, at der sættes ind både på arbejdspladsen og i lokalsamfundet for effektivt at håndtere børnearbejde i globale leverandørkæder.

DIEHs HOLDNING TIL BØRNEARBEJDE

- Børn skal i overensstemmelse med ILOs konventioner ikke arbejde, hvis de endnu ikke har afsluttet deres obligatoriske skolegang, og under ingen omstændigheder, hvis de er under 15 år. Lettere arbejde kan dog tillades for børn i alderen 13-15 kan, hvis det ikke er skadeligt for barnets helbred og udvikling og ikke hindrer barnets obligatoriske skolegang.
- Børn og unge under 18 år skal under ingen omstændigheder være involveret i farligt arbejde eller andre "værste former for børnearbejde", som kan kompromittere deres helbred og sikkerhed eller moralske integritet.
- Virksomheder skal respektere mindstealderen på 15 år og derfor ikke involvere sig i ny rekruttering af børn, der kræver relevante ILO konventioner. Hvis børnearbejde allerede eksisterer, skal virksomheden hurtigst muligt iværksætte afhjælpende tiltag for at rette op på situationen på en ansvarlig måde og altid baseret på det involverede barns interesse.
- Børn skal flyttes fra arbejdspladsen og gives et anvendeligt alternativ. I visse situationer, hvor børn optræder som eneforsørgere, kan en øjeblikkelig fjernelse forværre den situation snarere end at forbedre den. Virksomheder skal derfor være opmærksomme på, at uden støtte og anvendelige alternativer kan en fjernelse fra arbejdet tvinge børnene ud i værre alternativer såsom prostitution og andre yderst skadelige former for børnemis-handling.
- De involverede børns værger skal i overensstemmelse med FN's Konvention om Barnets Rettigheder gives mulighed for at tjene nok til at støtte barnet, da "de har det primære ansvar for - inden for deres evner og økonomiske formåen - at sikre levevilkår, der er tilstrækkelige for barnets udvikling".
- Børn skal være i stand til at modtage undervisning, indtil de er udover alderen for obligatorisk skolegang. Børn i udviklingslande bør dog gives mulighed for en bedre uddannelse end deres forældre. Dette indebærer, at virksomheder overvejer, hvordan de kan støtte uddannelse efter obligatorisk skolegang.
- Politikker og procedurer til afhjælpning af børn, som man finder arbejdende i situationer, der er forbudt i henhold til ILO Konvention nr. 138 og Konvention nr. 182, skal etableres, dokumenteres, vedligeholdes og kommunikeres effektivt til personale og andre interessenter. Der skal gives tilstrækkelig økonomisk og anden støtte, så disse børn er i stand til at deltage og forblive i uddannelse, indtil de ikke længere defineres som et barn i henhold til FN's Konvention om Barnets Rettigheder.

ANBEFALEDE TILTAG

På arbejdspladsen

Forebyggelse

- Vær opmærksomme på hvilke lande, regioner og sektorer I handler med, hvor der er en større risiko for børnearbejde og udarbejd politikker og procedurer i overensstemmelse hermed og kommuniker dem internt til relevante ansatte, såsom indkøbere, og eksternt til leverandører.
- Sørg for at indgå i dialog med leverandører for at sikre, at de overholder bestemmelser for mindstealder i nationale lovgivninger og regler og internationale standarder og konventioner afhængig af hvilken standard, der er højest. Under alle omstændigheder skal mindstealderen for arbejdende børn ikke være under 15 år.
- Kommunikér til jeres leverandører hvilke tiltag, der anbefales i tilfælde af, at der identificeres børn i leverandørkæden, indgå i dialog om de procedurer, de eventuelt allerede har på plads for at afhjælpe børnearbejde, og sørg for at procedurerne altid baseres på barnets interesser. DIEH anbefaler at udlevere DIEH Good Practice Guide og gennemgå afsnittet om børnearbejde sammen med ens leverandører.
- Sørg for at leverandører ved rekruttering af nye medarbejdere benytter passende og verificerbare mekanismer til alders-

kontrol. Lægeundersøgelser bør altid ske med en forælder eller værge til stede for at minimere risikoen for overgreb. Assister jeres leverandører, hvis de har behov for vejledning til sådanne mekanismer.

- Ældre børn kan som led i deres tekniske træning integreres i sikkert og lovligt arbejde som praktikanter på arbejdspladser.

Udbedring

- Hvis børn under den tilladte alder for adgang til beskæftigelse findes på arbejdspladsen, sørg for at leverandøren iværksætter tiltag til at fjerne dem fra arbejdet og hjælpe dem med at finde anvendelige alternativer og adgang til skolegang. Hvis der identificeres arbejdsløse voksne i familien, kan leverandøren tilbyde den/de pågældende at tage barnets plads til en passende løn for en voksen. Under alle omstændigheder bør familien ikke efterlades uden en alternativ indkomst, da det kan føre barnet udi værre alternativer.
- Som virksomhed bør I udøve indflydelse på underleverandører, leverandører og andre forretningspartnere for at bekæmpe børnearbejde.

I samfundet

Børnearbejde har dybe rødder i fattigdom og mangel på ordentlige alternativer. Det kan ikke udryddes gennem en enkelt aktørs indsats alene. Mange internationale organisationer (NGOer, fagforeninger, FN, ILO osv.) har derfor udviklet anbefalinger til virksomheder om at bidrage til en bredere dagsorden i partnerskab med andre virksomheder, erhvervsorganisationer og arbejdsgiverforeninger. Hensigten er at udvikle en samlet tilgang til problemet i hele sektoren og bygge bro til fagforeninger, myndigheder og andre. DIEH anbefaler virksomhederne at:

- Deltage i multi-stakeholder initiativer for at støtte deres bestræbelser nationalt og internationalt på at finde bredere løsninger til bekæmpelse af børnearbejde på en ansvarlig måde, ved at støtte leverandører og hjælpe med at udforme uddannelser/erhvervsfaglige uddannelser og rådgivningsprogrammer for arbejdende børn og færdighedstræning for forældre til arbejdende børn.
- Opfordre og bistå til lancering af supplerende uddannelsesprogrammer/skolegang for børn, som bliver fjernet fra arbejdspladserne, for eksempel i samarbejde med lokale NGOer, og tilbyde lægebehandlinger og programmer, der fokuserer på helbred og ernæring til de børn, som er blevet fjernet fra farligt arbejde.

© International Labour Organization/Crozet M.